

Секція: Педагогічні науки

Васильєва М.П.

викладач кафедри англійської мови

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Стан підготовки викладачів іноземної мови до професійної діяльності в системі освіти дорослих в Україні

За умов євроінтеграційних і глобалізаційних процесів зростає значущість вивчення іноземних мов людьми різного віку, походження та соціального статусу. Іноземні мови дорослі вивчають на курсах іноземних мов, в університетах, в умовах корпоративного навчання. У зв'язку з цим виникає потреба у підготовці викладачів іноземних мов до професійної діяльності в системі освіти дорослих.

Вивченням різноманітних аспектів підготовки викладачів іноземної мови займалися В. Безлюдна, І. Волотівська, М. Леврінц, О. Шендерук та ін. Дослідження О. Коротун присвячене вивченню сучасних підходів до іншомовної підготовки різних категорій дорослих у процесі неформальної освіти. Н. Хорошилова здійснила поглиблене опрацювання нормативно-правової бази іншомовної освіти дорослих в Україні.

Основні засади професійної діяльності викладачів іноземних мов ґрунтуються на положеннях законів України “Про освіту” (2017), “Про вищу освіту” (2014), “Про професійну (професійно-технічну) освіту”, Державної національної програми “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), Проекту Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025, Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Галузевої компетенції розвитку неперервної педагогічної освіти, Концептуальних засадах державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти, Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в Європейський освітній простір, Стратегії сталого

розвитку «Україна – 2020», Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти тощо.

У ході дослідження було встановлено, що в Україні фахівців з іноземних мов готують за освітньо-професійною, освітньо-науковою і науковою програмами на бакалаврському, магістерському, освітньо-науковому (аспірантура) та науковому рівнях (докторантура). У «Переліку галузей знань» зазначено, що підготовка майбутніх педагогічних фахівців з мовної підготовки здійснюється в галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 035 «Філологія» або 01 «Освіта» за спеціальністю 014 «Середня освіта» (за предметними спеціалізаціями) – 014.02 «Середня освіта» (мова і література (з певної мови)).

В ході дослідження було з'ясовано, що підготовка викладачів іноземної мови в Україні здійснюється на факультетах іноземної філології та іноземних мов в класичних та педагогічних університетах.

Нинішня система філолого-педагогічної іншомовної освіти може бути охарактеризована низкою загальних і спеціальних тенденцій. Серед них: ухвалення нормативно-правової бази; прийняття концепції розвитку педагогічної освіти; інформатизація системи вищої освіти; орієнтація на освітні стандарти; імплементація компетентнісного підходу; оптимізація організаційно-змістових аспектів освітньої галузі; перехід на кредитно-модульну систему зарахування результатів навчання; популяризація іншомовної освіти; модернізація дидактичних підходів в іншомовній педагогічній освіті; відмова від репродуктивної освітньої моделі на користь розвивальної; перехід від учителецентризму до студентоцентризму; підвищення рівню академічної мобільності, академічної автономії та академічної свободи; акцентування неперервного професійного розвитку, самоосвіти, самовдосконалення викладачів; удосконалення системи контролю за якістю освіти; диверсифікація системи педагогічної освіти [1, с. 46].

У 2019 році МОН України було затверджено Стандарт вищої освіти за спеціальністю 035 «Філологія» 03 «Гуманітарні науки» для першого і другого рівня вищої освіти [2; 3].

Проаналізувавши зміст стандарту, ми звернули увагу на детальне обґрунтування філологічних компетентностей, та повну відсутність педагогічних і методичних компетентностей майбутнього викладача іноземних мов. Щодо рівня володіння іноземною мовою випускників факультетів іноземних мов, в стандарті міститься таке формулювання: «здобувач вищої освіти повинен упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами» [3, с. 8]. Вважаємо за необхідне узгодити рівень володіння іноземною мовою випускників філологічних студій відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

У ході дослідження було доведено, що навчання дорослих іноземних мов відбувається на андрагогічних засадах і потребує спеціальної підготовки майбутніх викладачів.

Після ретельного аналізу освітніх програм факультетів іноземної філології провідних ВНЗ України встановлено, що психолого-педагогічна та методична підготовка майбутніх викладачів переважно спрямована на роботу в вищій школі і містить дисципліни: «Педагогіка вищої школи», «Психологія вищої школи», «Методика викладання іноземних мов в вищій школі». Практична підготовка відбувається в старших школах та вищих навчальних закладах.

Незважаючи на це, можна помітити істотні зміни в змісті іншомовної освіти. Під час розробки навчальних програм, посібників та навчальних матеріалів укладачі спираються на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти. Для викладання практичного курсу іноземних мов використовуються підручники західних видавництв (“Cambridge University Press”, “Ernst Klett Sprachen GmbH”, “Express Publishing”, “Hachette”, “Hueber Verlag GmbH”,

“Macmillan Publishers Ltd.”, “National Geographic Learning”, “Oxford University Press”).

Провідним у вивченні студентами іноземної мови є діяльнісно-орієнтовний підхід. Також змінилася роль викладача. Викладач вже не є джерелом інформації, він стає фасилітатором начального процесу, який направляє і допомагає слухачам самостійно оволодівати іноземною мовою [4, с. 83-84], що особливо важливо при роботі з контингентом дорослих осіб.

З урахуванням вимог сучасності під час підготовки майбутніх викладачів іноземних мов велика увага приділяється використанню ІКТ в навчально-виховному процесі. Використання засобів ІКТ в професійній діяльності надає можливість адаптувати навчальні матеріали відповідно до соціокультурного середовища і вікових потреб слухачів. Студенти вчаться використовувати такі засоби ІКТ як вебквести (webquest), блоги (blog), подкасти (podcast), електронне портфоліо (e-portfolio), додатки в смартфонах в навчальній та професійній діяльності.

У результаті вивчення нормативно-правових документів, освітніх програм та сайтів університетів встановлено, що в Україні ще не приділяється достатня увага підготовці викладачів іноземних мов до професійної діяльності в системі освіти дорослих.

Література:

1. Леврінц М. Сучасні тенденції розвитку іншомовної педагогічної освіти в Україні. Імідж сучасного педагога. 2019. № 2. 2019. С. 45-50.
2. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-bakalavr.pdf>
3. Стандарт вищої освіти України: другий (магістерський) рівень, галузь знань 03 Гуманітарні науки, спеціальність 035 «Філологія». 2019. URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/035-filologiya-magistr.pdf>

4. From Linguistic Diversity to Plurilingual Education: Guide for the Development of Language Education Policies in Europe (Main Version). Strasbourg: Council of Europe, Language Policy Division. 2007. 108 p.